

KATARÍNA GILLEROVÁ

ZABUDNI NA MINULOSŤ

KATARÍNA
GILLEROVÁ
ZABUDNI NA MINULOST'

Vydal Slovenský spisovateľ, a. s.
Miletičova 23, 821 09 Bratislava 2
E-mail: info@slovenskyspisovatel.sk
www.slovenskyspisovatel.sk
Zodpovedná redaktorka Anna Pokorná
Tlač TBB, a. s., Banská Bystrica

Copyright © Katarína Gillerová 2010, 2019
Cover Design © Emil Křížka 2019
Slovak Edition © Slovenský spisovateľ, Ltd, 2019

ISBN 978-80-220-2146-3

VENOVANIE

*Ako rýchlo plynie čas, uvedomujeme si najväčšmi podľa toho,
ako rastú naše deti. Pre nás však zostávajú stále deťmi,
aj keď už dospejú a osamostatnia sa.
Šťastie, ktoré nám vniesli do života, sa nedá ničím nahradiť.*

Túto knihu venujem svojmu synovi Radoslavovi.

Autorka

ROZHODNUTIE

V ten sychravý jesenný deň som sedela v kuchyni pri stole a zamyslene pozerala cez sklá zatvorených okien na hmlistý svet za nimi. Predstava mŕtveho strýka sem akosi nezapadala. Teda, smrť ako taká s týmto ponurým počasím priam splývala, ale smrť veselého strýka Prokopa vonkoncom nie.

Pred očami sa mi zjavila jeho večne rozosmiata tvár s veľkými zubami v širokom úsmeve a šibalskými zábleskami v čiernych očiach. Tak si ho pamätám z detstva. Posledná spomienka na strýka sa mi spája s veľkou hádkou s mojím otcom pred piatimi rokmi. Dvaja bratia, ktorí si rozumeli celý život a mali spolu so svojimi rodinami srdečné vzťahy, sa rozhádali kvôli majetku. Možno by hádka nemala taký ďalekosiahly dosah na nás všetkých, nebyť tety Žofie, strýkovej ženy, ktorá sa do toho všetkého nevhodne zamiešala.

„Si tvrdohlavá, Danica,“ začula som Vojtov zvýšený hlas z obývačky. Snažil sa o niečom presvedčiť moju mamu. Čudovala som sa, že ešte neprišiel na to, že moju mamu nepresvedčí o ničom, čo sa týka jeho aj všetkých mužov na svete. „Povedz mi dôvod, prečo vás tam nemôžem odviezť.“

Po sklách plastových okien stekali tenké potôčky, akoby oplakávali strýka Prokopa. Pršalo už druhý deň, hustý dážď nám zase pokazil celý víkend. Na chodníkoch sa tvorili hlboké mláky, niekde bol problém prebrodiť sa nimi a ojedinelí chodci, ktorých som sem-tam zazrela, ich obchádzali po rozbahnenom trávniku.

„Pretože pôjdeme naším autom so Saškou samy,“ zachytila som maminu odpoveď. A cinknutie lyžičky o tanierik.

Prekvapene som odvrátila hlavu od ponurého obrazu za oknom. Takže mama sa rozhodla ísť na ten pohreb?

Vstala som od stola. Pohľadom som šibla na monitor notebooku pred sebou, či mi nebliká došlá pošta. Blikala. Usmiala som sa a potlačila v sebe nutkanie kliknúť na mail a otvoríť ho.

Vošla som do obývačky.

„Mami, ty si sa rozhodla ísť na pohreb?“ spýtala som sa neveriaco. Parte ležalo na stolíku neďaleko porcelánovej misy so zákuskami.

Mama sa vystrela v kresle a zaregistrovala môj odmietavý postoj. „Samozrejme, Saška,“ prikývla odhodlane. „Prokopa som mala rada. Bol ku mne vždy milý.“

„Ale veď sa s ockom pohádali!“ zvolala som. „A nikto z ich rodiny nebol na pohrebe!“

Mama sa v kresle zahniezdila. „Noo...“ zatiahla neisto. „Neboli, to je pravda, ale Prokop zrejme bol,“ snažila sa ma presvedčiť. „Pamätáš si, že sme po pohrebe našli na hrobe veniec s posledným zbohom od brata s rodinou? Kto ho tam dal? Jedine Prokop.“

„Tak prečo sa potom pri nás neukázal a nekondoloval nám?“ vrhla som výčitku do miestnosti.

Mama mykla plecom. „Asi mu to bolo trápne,“ odvetila. „Kvôli tej hádke.“

„Veď práve,“ rozhodila som rukami. „Nevieme o sebe päť rokov. Myslíš si, že teta Žofia bude nadšená, keď ťa tam uvidí?“

„Mne je Žofia ukradnutá,“ do maminho hlasu sa vlúdil tón s tvrdosťou kameňa. Tvrdosť sa netýkala mňa. Patrila tete Žofii. „Ja sa chcem rozlúčiť s Prokopom.“

„Jemu je to už jedno,“ poznamenala som.

Vojto sa pomrvil na sedačke, v rozpakoch, že mu nad hlavou poletuje naša vzájomná výmena názorov. Načiahol sa k mise, na tanierik si položil jeden zákusok a vyzeral, že táto činnosť ho trochu upokojila.

„Nemám pravdu?“ obrátila som sa priamo naňho. „Čo si vy o tom myslíte?“

Vidlička s kúskom orechového zákuska zastala na polceste k Vojtovým ústam.

„Vieš...“ ozval sa Vojto neisto a šibol pohľadom po mame. Ak dá za pravdu jej, možno to bude milimetrový kamienok do krehkej stavby chodníčka k srdcu mojej mamy. Uvedomila som si to však, až keď som otázku vyslovila. „Človek by mal robiť tak, ako to cíti. A mamin pocit je, že chce ísť na pohreb tvojho strýka Prokopa.“ Bolo jasné, že chytí stranu mame.

„Mami,“ posadila som sa bližšie k nej, „nechoďme tam. Bude to trápne, uvidíš.“ V mojej prosbe znela naliehavosť. Nechcelo sa mi tam vôbec ísť.

„Saška, nerob z toho vedu,“ ozval sa Vojto. „Ja pôjdem tiež. V mladosti som sa kamarátil s tvojím otcom, boli sme takmer rovesníci. Hoci bol Prokop nevlastným bratom tvojho otca, starším o devätnásť rokov, dobre sme si rozumeli. Bol to správny chlap, vždy ochotný pomôcť. Zábavný.“

„Na rozdiel od jeho ženy,“ sucho poznamenala mama.

„Ale, no,“ zasmial sa Vojto pobavene a akoby mimochodom jemne stisol maminu ruku, položenú na operadle kresla. „Kým nedošlo k tej hádke, celkom ste si rozumeli. Veď ste sa v Rusovciach často stretávali, obidve rodiny, v lete ste u nich v záhrade trávili veľa sobôt, pokiaľ si dobre pamätám.“

Mama neochotne prikývla. „Áno...“ stisla pery. Tá hádka pred piatimi rokmi ju veľmi ranila. Teta Žofia nám povykrikovala také veci, ktoré nás naozaj urazili. Ani sme netušili, čo všetko v sebe dusila celé roky. Bolo to pre nás veľmi nepríjemné zistenie.

„Deti boli ešte malé,“ povedala. Obrátila sa na mňa. „Saška, ty by si sa nechcela stretnúť so Slávom a Soňou?“ spýtala sa.

Mykla som plecom. „Načo!“ Koľko udalostí sa stalo odvtedy, čo sme sa nevideli, a to boli chvíle, keď sme mali byť ako rodina spolu. Neboli sme. Tak čo teraz? Predstava stretnutia ma vôbec nelákala.

Potom som si spomenula na detstvo plné hier. Na dôverné rozhovory so sesternicou, najlepšou kamarátkou. „Možno so So-

ňou,“ vyslovila som zamyslene. „So Soňou by som sa rada stretla.“ Pred očami sa mi vynoril bratrancov pohrdlivý úškrn a uprený pohľad jeho očí. Nepríjemný. Rovnako ako jeho lepkavé ruky. Striaslo ma. „So Slávom určite nie.“

Neboli sme takí malí, ako povedala mama. Časom sme vyrástli. Dospelí. Detské hry sa zmenili. Vytratila sa z nich nevinosť, najmä zo Slávových dotykov.

„Nemysli si, že sa rada stretnem so Žofiou,“ povzdychla si mama. „Ale teraz, po Prokopovej smrti, aj tak musíme doriešiť majetkové otázky. Stretnutie s ňou by som sa nevyhla tak či tak.“

„Škoda, že sa do toho pred piatimi rokmi zamiešala,“ ozval sa Vojto. „Boli by sa dohodli, dvaja bratia, kým ešte Michal žil.“

„Mohol žiť sto rokov,“ obrátila mama svoje rozhorčenie na Vojta, „keby ste nelozili po horách a brali ohľad na svoje rodiny.“

„Tak dovoľíš, aby som vás tam odviezol?“ vyhŕkol Vojto. Zámerne odviezol maminu pozornosť od večne boľavej témy. Podarilo sa.

„Určite nie,“ odmietla mama rázne. „Nepotrebujem, aby si všetci mysleli, že my dvaja sme sa dali dokopy.“

Vojtovi skamenela tvár a pretiahla sa do sklamaného výrazu. Pri tomto byť nemusím. Vstala som.

„Asi bude lepšie, keď pôjdeme len my dve,“ pozrela som na Vojta zmierlivo. Nemala to byť odplata, že pred chvíľkou chytil stranu mame. Prišlo mi ho ľúto. Nemyslím si, že by u mojej mamy niekedy uspel so svojím nenápadným dvorením.

Vyšla som z obývačky, privrela za sebou dvere a zamierila do kuchyne. Aj tak sa za mnou niesol ich tlmený rozhovor. Tentoraz Vojto nečakane vyrazil do útoku, na rozdiel od minulosti, keď sa po rozhodných odmietavých slovách mojej mamy vždy stiahol z boja.

„Doteraz sa mi nezdalo, že by ti ktovieako záležalo na mienke druhých ľudí,“ poznamenal Vojto dotknuto. „Si vdova už tri roky, preboha! Čo komu môže vadiť, keby si sa dala dokopy aj s čertom?“

Vedela som presne, aká bude mamina odpoveď. „Radšej

s čertom ako s horolezcom!“ zvolala nahnevane. „Nemysli si, že mienim zvyšné roky svojho života stráviť v hroznom strachu o šialenca, ktorý podchvíľou riskuje svoj život na skalách. Triasť sa od strachu! Sama doma. No určite! Pozri,“ podľa tónu, akým to vyslovila, som si presne dokázala predstaviť, ako sa naklonila k Vojtovi. „Vidíš, aj teraz som sama, ale bez toho zničujúceho strachu. A nemienim to meniť, ver mi.“

„No tak, Danko, no tak,“ chlácholil ju Vojto. Teraz už ustupoval. Danica sa zmenila na Danku. „Veď viem, že si to nemala ľahké. Ani moja bývalá žena. Ale časy sa menia. Aj ja už cítim vek, po päťdesiatke je kondička iná, ako keď som mal dvadsať. Prečo by sme však niekedy nemohli ísť spolu do kina alebo do divadla?“

V obývačke bolo chvíľu ticho. Mama sa snaží byť zdvorilá a hlavou jej behá vhodná odpoveď.

„Možno,“ vyslovila napokon, „niekedy...“

Vojto nevie, že mama má kopy kamarátok, s ktorými chodí do kina. Občas si urobíme spoločný program len my dve. A ešte chodí na spinning, bicyklovanie podľa hudby. A na hodiny salsy. Tancuje krásne, videla som ju. Chodím ju občas vyzdvihnúť po kurze, slúžim jej ako výhovorka pri občasných nevitáných návrhoch nejakých mužov. Hoci mama si vie poradiť aj sama a nerobí jej problém rázne odmietnuť kohokoľvek.

„Môžeme si urobiť spoločný výlet,“ kul Vojto železo zahorúca, „aj so Saškou. Napríklad víkend v Prahe. No čo, nechcela by si sa pozrieť po dlhom čase do Prahy?“

„Ani nie,“ počula som maminu odpoveď. Tá teda vie Vojta potešiť.

Ani ja nie! zvolala som v duchu smerom k nemu. Mňa zo svojich plánov vynechajte. Keby mi to navrhol Dominik, to by bolo iné!

Dominik! Klikla som na došlú poštu a takmer vliezla do monitora. Aspoň mail od neho nech mi vylepší túto pochmúrnú upršanú nedeľu!

Správy boli dve. Jedna od kolegyne z práce. Tá ma v tomto momente vôbec nezaujímala. Otvorila som mail od Dominika.

Írsko je dosť ďaleko, ale neosobnosť jeho mailu ho posúvala ešte ďalej, takmer až na hranicu stratosféry. Dočerta, to nemôže napísať viac? Keď som sa s ním chcela rozísť po oznámení, že odchádza na nejaký čas do Írska, prosil ma, aby som to nerobila. Že mi bude písať každý deň a raz príde sem on, raz ja vycestujem za ním. Počas desiatich mesiacov tu však nebol ani raz, a mne to z pracovných dôvodov nevyšlo ani v lete. A okrem toho som radšej šla s mamou na dovolenku do Grécka k moru, za teplom.

„Zatiaľ to vyzerá nádejne,“ písal mi Dominik, „mal by som prísť pred Vianocami.“ A ďalej – ako sa na mňa teší, ako má málo času, že teraz nemá čas ísť na skype, lebo sa ponáhľa do pubu za kamošmi.

Pocítila som sklamanie. A obrovskú prázdnotu. Zrazu som si uvedomila, že keby sa zjavil vo dverách, stála by medzi nami tenká bariéra odcudzenia. Zaplavili ma pochybnosti, či je možné vrátiť sa do obdobia takmer spreď roka a nadviazať na dôverný vzťah, ktorý medzi nami bol predtým.

„Asi nie je možné udržiavať vzťah na diaľku,“ poznamenala som nahlas.

Mama práve vyprevadila Vojta z bytu a nakukla za mnou do kuchyne. „Čo píše Dominik?“ podišla ku mne a naklonila sa mi ponad plece. Potom si uvedomila, že sa to nepatrí, a odtiahla sa.

„Vlastne nič,“ odvetila som. „Nič zaujímavé.“

Mama sa posadila za stôl oproti mne. „Ja neviem, Saška,“ podoprela si dlaňou bradu, „nemyslím si, že to bolo od neho seriózne, keď sa po troch rokoch známosti rozhodol odísť do Írska. Nepáči sa mi to.“

„Preto som navrhovala rozchod, ale on bol proti,“ pripomenula som jej.

„Nemala by si sa naňho viazať,“ mamine slová by Dominika nepotešili, „ktovie, či sa vôbec odtiaľ vráti. Čo si myslíš, dokedy budeš naňho čakať? Už máš dvadsaťsedem, namiesto odchodu mal navrhnuť svadbu. Sklamal ma.“

„Mami, ešte počkám a uvidím,“ usmiala som sa. „Ty si už asi

zabudla, ako si mi prízvukovala, že sa nemám hrnúť do manželstva.“

Mama uprela zrak kdesi nad moju hlavu. Vedela som, že jej pohľad smeruje k otcovej fotke v rámečku, položenej na chladničke. Vlastne k dvom fotkám. Z tej druhej sa usmievala moja staršia sestra Miška.

„Za tým si stojím,“ ozvala sa. „Keby som bola vedela, čo ma čaká v manželstve... A pritom otec nebol zlý manžel, na rozdiel od iných, o ktorých počúvam od svojich kamarátok.“

„Ešte mi o pár z nich porozprávaš, a zostanem slobodná do konca života,“ pozerala som na monitor. Po chvíli som počítač vypala. Mrkla som do kalendára na stole. „Mami, a naozaj si pevne rozhodnutá ísť v stredu na ten pohreb?“

Aj mama pozrela do kalendára. „Pohreb je o tretej poobede. Z roboty si zoberiem priepustku, odídem skôr. Zastavím sa autom po teba.“

„Pozri, ako leje už druhý deň,“ ukázala som bradou smerom k oknu.

„Dobre, že sme tento rok dali konečne vymeniť okná,“ pokývala hlavou.

„Ja nehovorím o oknách,“ zatiahla som vyčítavo. „Predstav si ten pohreb v takomto počasí. Na cintoríne blata po kolená. Hustý dážď, chladno. A okrem toho tá divoká hádka kedysi. Neobávaš sa, že nás teta Žofia vyhodí?“

„Až tak strašne sme sa nepohádali, aby ma mohla vyhodiť z pohrebu,“ uškrnula sa mama. „Nemáme sa čoho obávať, žiadna krvná pomsta nehrozí. A po pohrebe pobežíme hneď domov. Žofia bude mať v ten deň iné starosti.“

„Si si vedomá toho, že päť rokov o nich vlastne nič nevieme?“

„No, z Dúbravky do Rusoviec je dosť ďaleko,“ povedala mama ironicky. „Hoci Rusovce sú kúsok za Bratislavou, niekedy sa zdá, že je to ďalej ako do Košíc.“

„Strýko Prokop sa ti po otcovej smrti vôbec nezval, a ty napriek tomu pociťuješ potrebu ísť na poslednú rozlúčku,“ rýpala som do mamy.

Mama prechádzala prstom po obruse. „Veď práve preto, že je posledná,“ povedala s neprítomným výrazom v očiach. „Vďaka mu za veľa. V začiatkoch nám vo všetkom pomáhal, aj tento byt máme vďaka nemu. Od svojho brata bol starší o devätnásť rokov, občas sa mi zdalo, že sa snaží suplovať ich otca.“

„Prečo? Čo robil starý otec?“

„Skôr – čo nerobil,“ trpko sa pousmiala mama. „O rodinu sa veľmi nezaujímal. Ani o tú prvú, z ktorej mal Prokopa, a ani v druhom manželstve, z ktorého sa narodil tvoj otec, mu rodinný život veľa nehovoril.“

„Čo to znamená?“ zaujímal som sa. „Ja si starého otca pamätám z detstva ako veľkého elegána. Vyobliekal sa do snehobielej košeľe a čierneho obleku. Pod sakom mal vždy oblečenú vestu. Pripadal mi úžasne elegantný... Zaujímavé, na ocka také spomienky nemám.“

„Ocko nenosil obleky,“ mamin tón hlasu o poznanie klesol. „Ocko nosil vyfahané menčestráky a hrubé svetre. Oblek mal na sebe iba vtedy, keď sa ženil.“

„Mami, nepreháňaj,“ mala som pocit, že sa musím otca zastáť. „V lete predsa hrubé svetre nenosil.“

„Máš pravdu,“ pokyvkala mama hlavou, „v lete nosil tričká. Oblek nikdy.“

„Zrejme sa nepodal na svojho otca.“

„V oblekoch nie, v absencii v rodine áno,“ mamina trpkosť voči nemu nevyprchala ani roky po jeho smrti. „Starý otec trávil veľa času v bratislavských kaviarňach s priateľmi, a ocko zase s priateľmi zavesenými na jednom lane na kolmej skale nad priepasťou, kam by sa normálny človek bál čo i len uprieť pohľad z diaľky, nieto ešte tam liezť osobne.“

Všimla som si mamin smutný výraz a výčitku v očiach, keď sa zahľadela na fotku na chladničke.

„Z tohto pohľadu...“ zisťovala som príčinu maminej náklonnosti k strýkovi Prokopovi, „sa ti zdá, že k ideálu manžela sa približoval práve strýko Prokop?“

„Z tohto pohľadu áno,“ súhlasila so mnou mama. „Venoval

sa nielen svojej rodine, ale pomáhal i nám. Aj keď boli s otcom iba nevlastní bratia.“

Sedeli sme pri kuchynskom stole oproti sebe. Tu sa nám dvom najlepšie debatovalo, tu sme preberali všetko, čo sme potrebovali vyriešiť. Bolo to príjemné miesto, pretože z okna na ôsmom poschodí sme mali výhľad do širokého okolia. Vždy som pri tom mala pocit, akoby naše myšlienky voľne poletovali za oknom a tým nás zbavovali stiesnenosti z niektorých našich tém.

„Mami, predstav si,“ počítala som v duchu, „strýko Prokop, o toľko starší od nášho ocka, sa dožil sedemdesiatich troch rokov, zatiaľ čo ocko zomrel, keď mal päťdesiatjeden.“

„Veď o tom hovorím,“ prízvukovala mama, „strýkovi Prokopovi stačila rovina v Rusovciach, kým otec potreboval pozerať na svet z výšky niekoľkých kilometrov, s hlavou medzi oblakmi.“

Zazvonil telefón. Pevná linka. Mama sa načiahla za slúchadlom. Tušila som, že volá niektorá z jej kamarátok. O tomto čase mali hovory zadarmo, mohli sa vyrozprávať do sýtosti.

„Práve na to som zvedavá,“ hovorila mama ironicky priateľke Júlii. „Teraz sa ten pozemok so záhradou bude musieť usporiadať, či chcú alebo nechcú.“

Chvíľu rozprávali o pohrebe, o smrti, o chorobách, potom našťastie prešli na salsu. Uľavilo sa mi. Téma tanca sa pri tom ležaku za oknom počúvala príjemnejšie. Potom nasledovala debata na tému rozvod. Tak toto už poznám dokonale, viem, čo bude nasledovať.

„Rozmysli si to poriadne,“ napomínala mama Júliu. „Na tvojom mieste by som ešte počkala.“

No, už je to tu zas. Večná téma – podanie žiadosti o rozvod. Júlia o nej rozpráva už dobré dva roky a mama ju zakaždým od toho odrádza. Poznám Júliine výhrady voči manželovi, netajú sa nimi ani predo mnou. Lahostajnosť, neúcta, občasný krik. Vraj to tak bolo odjakživa, trpela pri ňom celý život. Zakaždým sa začudujem, prečo sa to odhodláva riešiť až teraz, po toľkých rokoch spolužitia. Prečo to neriešila skôr? Neviem si predstaviť, že by som v takom manželstve zabila desiatky rokov svojho života.

Našťastie hovor netrval dlho. Mama zadumane sedela na stoličke s podopretou bradou. Nevedela som, či rozmýšľa o Júlii alebo o pohrebe. Mňa však zaujímala naša rodinná situácia.

„Mami,“ ozvala som sa, „prečo starý otec tak zle rozhodol o tom dome? To nebol veľmi dobrý nápad, darovať dom strýkovi Prokopovi a pozemok pod ním aj so záhradou druhému synovi, nášmu ockovi. Nemohol dať z toho každému synovi rovnú polovicu?“

Mama pokrčila plecami. „Nikto z nás nerozumel tomu, prečo to starý otec urobil. Narobil tým rodine iba kopu problémov.“ Vstala, z chladničky vybrala škatuľu s mliekom a naliala si plný pohár. Zamyslene si z neho odpila. „Keď tak o tom rozmýšľam... ten pozemok starý otec zdedil, ale dom na ňom postavil s prvou ženou. Po rozvoje ju z domu vyplatil a nasťahoval si tam druhú manželku, tvoju starú mamu. Možno preto majetok tak rozdelil.“

„Možno preto vám strýko Prokop zohnal tento byt,“ doplnila som ju. „Keď chcel ďalej bývať v dome v Rusovciach, čo iné mu zostávalo?“

Mama má na rodinné stretnutia iba dobré spomienky. Ja nie. Detstvo plné hier ustúpilo v mojej hlave nepríjemnejším obrazom z neskorších rokov, keď sme my deti dospeli. Na ten pohreb sa mi vôbec nechcelo ísť.

Telefón zazvonil opäť. Tentoraz hovor trval dlhšie. Mama sa pri ňom veselo smiala.

„Áno, Edko, jasné, nezabudla som,“ celá ožila, tvár sa jej rozžiarila. „V sobotu, určite,“ prikyvovala, „mám to poznačené v kalendári.“

Pozrela som do kalendára. Budúca sobota. Bola tam poznámka: Stretnutie zo strednej školy. Po tridsiatich rokoch! Bože, to si nedokážem ani predstaviť. Kde budem ja tridsať rokov po maturite? Budem vydatá, s dvoma deťmi? Za Dominika?

Neviem, ale moja predstavivosť zlyhávala pri Dominikovi ako otcovi mojich detí. V tejto chvíli mi bol taký vzdialený, že sa pre mňa stával iba spomienkou.

„Som zvedavá na bývalých spolužiakov,“ vyrušil ma z myšlienok mamin hlas.

„Pred desiatimi rokmi si nechcela ísť,“ pripomenula som mame. Pamätám si to veľmi dobre. Mala som vtedy sedemnásť a nedokázala som pochopiť mamu, prečo ju neláka stretnúť sa s bývalými spolužiakmi. Darma jej kamošky vyvolávali, vyhovorila sa, že cestuje. A pred piatimi rokmi si vytkla členok. Či vôbec bola na niektorom stretnutí, to neviem, tak ďaleko mi pamäť nesiaha.

„Som zvedavá, či sa veľmi zmenili. A na ich osudy, ako v živote dopadli.“

„Potom mi porozprávaš,“ povedala som. „Prečo si tak odmietala ísť na stretnutie pred desiatimi rokmi?“ spýtala som sa.

V maminom pohľade sa najprv blysol náznak prekvapenia z toho, že si to pamätám. Potom zaváhanie. To ju tak moja otázka zaskočila?

„Už ani sama neviem prečo,“ mykla plecom. Nervózne však škrabkala nechtom po okraji stola. „Jednoducho ma to nelákalo.“

„Kto bol ten Edko?“ rypla som do nej. „Žiarila si ako atómová elektrárňa, keď si s ním telefonovala.“

Mama sa rozosmiala, napätie z nej opadlo. „Ty opica,“ pohrozila mi prstom, „Edko bol predseda triedy.“

„Bola si doňho zaľúbená?“ vyzvedala som. „Chodila si s ním na rande?“

Mama sa smiala ďalej. „Ale, prosím ťa!“ hodila rukou. „Nie, Edko chodil s mojou spolužiačkou Evkou.“

„A ty si s kým chodila na strednej škole?“ neprestávala som s otázkami. Edko nebol správny tip, to je jasné. „Nikdy si nám o tom nerozprávala. Tak sa priznaj, ako to bolo s tebou?“

Mama sa trochu zháčila. Rozosmiata tvár jej náhle zväžnela a v jej očiach – bol to záblesk neistoty? Nevie, čo mi povedať? Zdalo sa mi, že som jej práve niekoho pripomenula.

„Mami?“ naklonila som sa k nej. „Ty sa hráš na tajnostkárku?“ doberala som si ju.

Ona však bola myšlienkami odo mňa vzdialená tridsať rokov dozadu. Na pár sekúnd. Viac tam zostať nechcela, pretože

striasla zo seba spomienky ako niečo, čím sa vôbec neoplatí zaoberať. Mala som pocit, že iba kvôli mne.

„Saška, nehrám sa na žiadnu tajnostkárku,“ zatvárila sa ľahostajne. Možno tú ľahostajnosť iba predstierala. „Doučoval ma matiku. Gusto. Mal o mňa záujem, ale... No, však to poznáš. Stredoškolské lásky netrývajú dlho.“

„Prečo ste sa rozišli?“

Mama uhla pohľadom. Pozrela smerom k oknu. „My sme sa ani nerozišli,“ mykla plecami, „lebo neviem, či sa dá povedať, že sme spolu chodili. Snívala som len o tvojom otcovi.“

„A Gusto?“ spýtala som sa. „Čo bolo s ním?“

Pousmiala sa. „Nič,“ povedala. „Zlepšila som sa v matike, a tak nebol dôvod stretávať sa.“

V tej chvíli jej zazvonil mobil a takmer zvýskla od radosti, že jej volá nejaká Klárka, ktorú nepočula už sto rokov.

Sedela som, hlava opretá o čalúnené operadlo stoličky, a zamyslene som mamu pozorovala. Neviem prečo vo mne rástlo presvedčenie, že mi pred chvíľou klamala.

Niečo sa so mnou deje. V porovnaní s mamou si pripadám tá staršia, unavenejšia. Dni mi bezcieľne plynú jeden za druhým a už sa mi to prestáva páčiť. Väčšinou len trčím doma a čakám, kedy sa Dominik dostane na skype. Teším sa na to ako malé dieťa, ale podvedome cítim, že ma to neuspokojuje. Bez Dominika sa mi akosi nikam nechce. Mamu to hnevá, ona je rozbehaná, ako keby mala osemnásť.

Po tej tragickej udalosti v našej rodine som mala o ňu veľké obavy. Často som ju našla sedieť v kuchyni pri stole s bradou podopretou dlaňami a neprítomne pozeráť cez okno, nevnímajúc svet za ním. Uzavrela sa do seba, a keď to trvalo už dlhší čas, robila som si o ňu starosti.

Neskôr začala vyhľadávať kamarátky a každý deň vyplnila nejakou aktivitou. Do kina dokázala chodiť aj trikrát do týždňa.

„Keď sa zahlbím do deja filmu, zabudnem na všetko,“ hovorila mi.

Večer prišla domov, zobrala do rúk knihu a čítala takmer do bezvedomia, až kým jej kniha z rúk v spánku nevypadla.

Jedného dňa kúpila pre nás dve poznávací zájazd do Ríma, a vtedy som vedela, že nastal u nej zlom, vrátila sa jej chuť do života a bude už len lepšie.

Teraz som si ja pripadala ako vybitý mobil. Mama, naopak, sršala energiou. Nech si hovorí, čo chce, Vojtove komplimenty jej určite lichotia. Robí jej dobre, že má o ňu niekto záujem, a hoci viem, že to myslí vážne, keď hovorí, že sa už nikdy nevydá, človek nikdy nevie. Zafunguje chémia, a Vojtovi budem musieť hovoriť ocko. Obrazne, samozrejme.

Mama stála práve pri sporáku, otočená ku mne chrbtom, a varila paradajkovú polievku. Tú sme s Miškou zbožňovali od malička.

„Mami,“ oslovila som jej chrbát, „a čo Vojto? Naposledy bol akýsi smelší, nezdalo sa ti? Nejakto po tebe ide, nie?“

Mama stíšila plyn, nechala polievku jemne bublať a posadila sa k stolu oproti mne. Hodila po mne pohľadom, v ktorom sa objavil ten tvrdý záblesk. Nevie ho charakterizovať inak. Tvrdý záblesk. Po ňom vždy stvrdnú aj mamine jemné črty.

„Nabudúce budem ostrejšia,“ sľubovala výhražne. „Keď s tým neprestane, tak...“

„Veľmi ho neodplaš,“ vyhrkla som. „Občas potrebujeme chlapa.“ Mamino obočie vyskočilo dohora. „V domácnosti,“ zdôraznila som. „Na drobné opravy, pomoc s ťažkými vecami, a teraz...“ zdvihla som ukazovák, „a hlavne teraz! Čaká nás usporiadanie toho pozemku. Vojto sa v tom celkom vyzná, minulý rok predával dom po rodičoch, ktorý so sestrou zdedili. A nezabúdaj, že potrebuješ poradiť pri kúpe počítača. Aj na to sa ti Vojto zíde.“ Ani som netušila, že som taká vypočítavá. Vojtovi sa ani nesníva, aké povinnosti sa mu chystám hodiť na plecia. „Ako ste sa dohodli, pôjde s tebou?“

Mama sa zamrvila na stoličke. „Noo... najprv sľúbil, že áno, potom volal synovi, či by nešiel so mnou on, vraj tomu rozumie lepšie.“

„Lukášovi?“

„Áno, Lukášovi.“

„Tomu Lukášovi, čo sa u nás v obývačke kedysi vyčúral na koberec?“

„Ježiši, Saška!“ zvolala mama a nahlas sa rozosmiala. „Toto si pamätáš?“

Pamätala som si to z rozprávania. Kedysi sa naše rodiny občas navštevovali.

„Neraz ste to spomínali, keď k nám prišli na návštevu,“ pripomenula som mame.

„Hej,“ zamyslela sa mama, „Lukáš mal takmer tri roky, vošiel za nami do obývačky bez nohavičiek. Asi aj hovoril mame, že chce cikať, ale niečo sme oslavovali, v izbe bol hluk, nevšimli sme si ho. A on to vypustil rovno na koberec, uprostred obývačky, a ešte pritom so záujmom sledoval niečo na televíznej obrazovke.“ Mama veselo krútila hlavou. „Bože, ty si vtedy mala sotva rôčik a Miška štyri... Pribehla odniekiaľ a rozhorčene mu capla po zadku...“ spomínala. „Potom priniesla tvoj nočník, položila ho pred Lukáša a spustila spríšku výčitiek.“ Predstava rozhorčenej malej Mišky vyvolala na maminej tvári úsmev, oči jej však potemneli. „Také detské, džavotavé výčitky,“ zatriasol sa jej hlas. „Všetci sme sa strašne smiali a ocko...“ mamine oči sa zaleskli. „A ocko povedal, že Miška raz bude...“ zlyhal jej hlas, „... že raz bude riaditeľkou zemegule. Moja malá myšička, keby sme vtedy boli tušili...“

Zakryla si dlaňami tvár. A potom ten pohľad na chladničku. Dve fotky.

„Pôjdeš kupovať počítač s Lukášom?“ odvieďla som jej pozornosť od boľavých spomienok. „Mohla by som ísť s vami.“

Pokrútila hlavou. „Nechám to naňho,“ utrela si slzy, „aj tak tomu nerozumiem. Stačí, keď mi ho potom prinesie domov a ukáže, čo a ako.“

„Nemusí, to ti ukážem aj ja,“ mávla som rukou, „a napokon, veď počítač zapnúť vieš. Neriskuj, že ti ho Lukáš očúra.“

„No tak, Saška,“ zatvárala sa mama prísne, „nieže to pred

ním spomenieš!“ Pohrozila mi prstom. „Som rada, že mi s tým pomôže. V robote by sa mi tiež zišiel nový počítač, ale vraj musíme šetriť. Šéfstvo určite nepracuje s takými starinami, ktoré každú chvíľu zamrznú. Už na to nemám nervy.“

„Treba ich polievať horúcou vodou,“ poradila som mame. „Nebudú zamrzáť.“ Mama sa na mňa zahnila mokrou utierkou.

„Aj u nás musíme šetriť,“ urobila som pred ňou obranný pohyb rukou, „šéf nám znížil rozpočet na čistiace prostriedky.“

„Kolegyne majú strach, že hrozí prepúšťanie,“ poznamenala mama a vstala od stola. „Vieš čo?“ obrátila sa ku mne ešte vo dverách. „To je zvláštne. Ja nemám strach. Z ničoho. Akoby som stratila schopnosť báť sa. Zdá sa mi, že všetko sa časom vyrieši, každý problém v živote má svoje riešenie.“ Krátka pauza. „Okrem smrti,“ dodala a vyšla z kuchyne.

To bolo naozaj zvláštne. Od detstva som bola presvedčená, že nikto nemá viac obáv o čokoľvek ako moja mama. Či to boli Miškine neskoršie príchody, moje oblečenie, keď sa jej zdalo, že je nedostatočné do chladného rána, či nezmokneme, ak si dáždňik necháme doma, či nerandíme príliš často a, samozrejme, či ocko zase musí liezť na tie hory a nemá toho ešte dosť.

Nerozumela som kedysi tomu jej strachu. Prečo sa tak rozčuľuje a panikári pred každým ockovým odchodom do hôr? Bolo mi ľúto, že ocka zase dlhší čas neuvidím, ale verila som mu. Verila som, že sa vráti v poriadku, že sa mu nič nestane. Veď mal nás.

Nemala som rada tú dusnú atmosféru pred každým ockovým odchodom. Najprv mamine výčitky, potom jej ukrivdené mlčanie. Otcova zbytočná snaha nakloniť si ju na svoju stranu. Mamin tichý plač, keď sa rozlúčili. A moje silné presvedčenie, že mamine obavy sú zbytočné a prehnané.

Zaujímavé, ale vtedy, pred tromi rokmi, ma prvý raz premklo nevysvetliteľné, nepríjemné tušenie. Nevie, možno ma podvedome znepokojil sled udalostí, ktoré sa stali krátko po sebe ešte pred odchodom. Nezvyčajne zlá, akoby začarovaná atmosféra v našej rodine. Niečo, čo nedokážem pomenovať. Možno, keby

som o tom začala premýšľať, postupne by som sa dostala v čase späť a prišla by som na to, ale ani po toľkých rokoch nemám dosť síl sa tým zaoberať.

Občas sa mi zdá, že som ockovi mala povedať, aby nikam nešiel.

Slová, ktoré som však v hneve povedala sestre Miške, už nikdy späť nevezmem. A ten hnusný pocit ma bude dusiť do konca života. Mamu tiež. Mala tam ísť s ockom ona, ale odmietla.

Pred odchodom sme sa pohádali. Všetci štyria. Nikdy si neodpustím, ako som sa správala pred tým, než odišli. Nikdy nezapudnem na slová, ktoré som vyslovila, na hnev, s ktorým som vypravádzala svoju staršiu sestru.

Doma sme zostali obe nahnevané, mama a ja. Iba my dve. A tak sme aj zostali. Iba my dve. Navždy.

Nikdy nevypravádzajte svojich blízkych s hnevom. Môže sa stať, že vás to bude mrziť do konca života.

PONDELOK

„To sa tak ponáhľaj do roboty?“ ozval sa mi za chrbtom známy hlas s ironickým podtónom. „A hneď tak zrána, v pondelok?“ Pootočila som hlavu. To už si krok so mnou zladil Ondrej, Miškin bývalý. Kedysi spolu chodili. Už to nie je pravda celé tri roky.

„A ty?“ vyhrkla som v rýchlej chôdzi. „Nezdá sa mi, že by si sa knísal len tak z nohy na nohu. Aj ty sa po upršanom víkendovi ponáhľaj do náručia svojej šéfkky.“

„Šéfa,“ opravil ma. „Čaká ma náručie nového šéfa. Od minulého týždňa nežnosť vo vedení vystriedala brutalita.“

„Ale?“ úkosom som si ho premerala. „Čo stalo?“

„Dostala lepšiu ponuku,“ odvetil. „A nový šéf zaviedol nové poriadky. Zmeny si už striedame. Nepracujem stále cez deň, musím si stridať ranné zmeny s poobedňajšími.“